

10. SINIF TARİH DERSİ

1. DÖNEM 1. ORTAK YAZILI SINAV PROVASI · ÖĞRENCİ KÂĞIDI

Senaryo 3 · Kitapçık B · Sezgi Empati Educational Assessments · www.sanalsinav.com

ADI SOYADI

SINIFI / NO

PUAN

Açıklama: Bu sınav 6 sorudan oluşmaktadır. Süre 40 dakikadır. Her sorunun puanı yanında yazılıdır. Cevaplarınızı ilgili alana, işlemlerinizi ve gerekçelerinizi göstererek yazınız.

- TAR.10.1.1 Türkistan'dan Türkiye'ye uzanan süreçte 1040-1299 yılları arasında meydana gelen önemli askerî mücadelelerin Türk tarihinin seyrine etkileri
- TAR.10.1.2 Türkistan'dan Türkiye'ye uzanan süreçte Türklerde devlet ve ordu teşkilatında meydana gelen değişim ve sürekliliği yorumlayabilme
- TAR.10.1.3 Türkistan'dan Türkiye'ye uzanan süreçte Türklerin sosyoekonomik faaliyetleri ile yerleşme ve şehirleşme anlayışları arasındaki ilişkiyi sorgu

1.

15 puan

Aşağıda iki tarihçinin Yassıçemen (1230) ve Köseadağ (1243) savaşları hakkındaki görüşleri verilmiştir. Görüşler bu soru için yazılmış kurgusal görüşlerdir.

1. tarihçi: “Yassıçemen büyük bir zaferdir; Türkiye Selçukluları doğudaki rakiplerini yenerek güçlerinin zirvesine ulaşmıştır.”

2. tarihçi: “Yassıçemen zaferi, Türkiye Selçukluları ile Moğollar arasındaki tampon gücü ortadan kaldırarak Köseadağ yenilgisine giden yolu açmıştır.”

a) Yassıçemen ve Köseadağ savaşlarını, sonuçlarının Türkiye Selçuklu Devleti'ne etkisi bakımından karşılaştırınız.

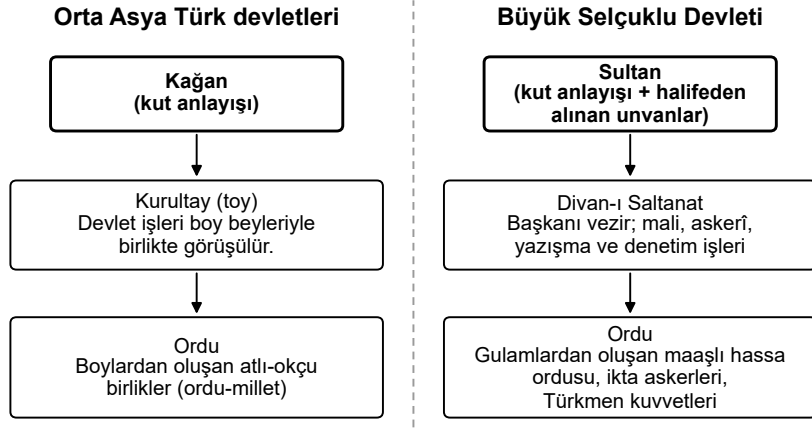
(8 p)

b) İkinci tarihçinin görüşünü, iki savaş arasındaki neden-sonuç ilişkisini kullanarak açıklayınız. (7 p)

2.

15 puan

Hilal, Orta Asya Türk devletleri ile Büyük Selçuklu Devleti'nin yönetim ve ordu yapısını karşılaştırmak için aşağıdaki şemayı hazırlamıştır.

a) Şemadan bir süreklilik örneği yazınız.

(6 p)

b) Şemadan bir değişim örneği yazınız ve bu değişimin kaynağını yorumlayınız.

(9 p)

3.

20 puan

Büyük Selçuklu veziri Nizamülmülk, Sultan Melikşah'a devlet yönetimi hakkında öğütler içeren Siyasetname'yi sundu. Ayrıca Bağdat başta olmak üzere birçok şehirde Nizamiye medreselerini açtırdı. Bu medreselerin giderleri vakıf gelirleriyle karşılanıyor, mezunlarının bir bölümü devlet hizmetinde görev alıyordu.

a) Nizamiye medreselerinin açılmasını, Selçuklu devlet teşkilatının ihtiyaçlarıyla ilişkilendirerek yorumlayınız.

(8 p)

b) Ömer, "Selçuklular İslam ve İran devlet geleneklerini benimseyince Orta Asya Türk geleneklerini tamamen bırakmıştır." demiştir. Bu iddiayı en az iki kanıtla değerlendiriniz.

(12 p)

4.

10 puan

Aybüke, Anadolu'daki konar-göçer Türkmenler ile yerleşik halkın yaşam biçimlerini aşağıdaki tabloda karşılaştırmıştır.

	Konar-göçer Türkmenler	Yerleşik halk
Geçim kaynağı	Hayvancılık	Tarım, ticaret, zanaat
Yerleşme biçimi	Yazın yaylakta, kışın kışlakta; çadırdaki yaşam	Köy ve şehirlerde kalıcı evler

a) Konar-göçer Türkmenlerin geçim kaynağı ile yerleşme biçimi arasındaki ilişkiyi açıklayınız. (5 p)

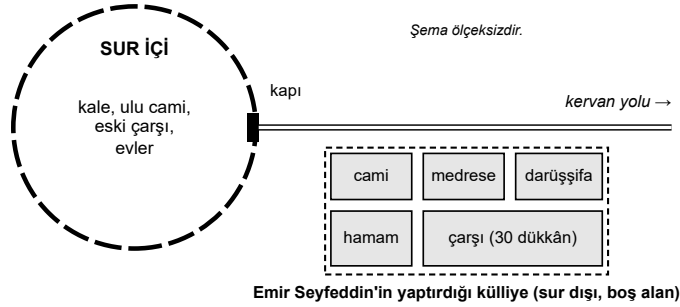
b) Konar-göçer Türkmenlerin zamanla köylere yerleşmesini kolaylaştıran bir etkeni yazınız. (5 p)

5.

20 puan

Aşağıdaki metin, dönemin özelliklerine göre yazılmış kurgusal bir vakfiye özetidir. Şema, metindeki yapıların konumunu göstermektedir.

“Emir Seyfeddin, şehrin surları dışındaki boş bir alanda cami, medrese, darüşşifa, hamam ve otuz dükkânlı bir çarşı yaptırdı. Hamamın ve dükkânların kira gelirleri; caminin bakımına, medresedeki hocaların ve öğrencilerin giderlerine, darüşşifadaki hastaların tedavisine ayrıldı.”

a) Çarşı ve hamamın vakfedilmesinin külliyedeki öteki yapıların varlığını sürdürmesi açısından önemini açıklayınız. (6 p)

b) Şemadaki konumunu da dikkate alarak sur dışındaki bu alanın zamanla şehrin yeni bir mahallesine dönüşmesini neden-sonuç ilişkisiyle açıklayınız. (6 p)

c) Bir öğrenci, “Selçuklu döneminde şehirler yalnızca devletin girişimiyle büyümüştür.” demiştir. Bu iddiayı metne dayanarak sorgulayınız. (8 p)

6.

20 puan

Aşağıda iki tarihçinin Selçuklu dönemi Anadolu şehirleri hakkındaki kurgusal görüşleri ve konuyla ilgili bazı bilgiler verilmiştir.

1. tarihçi: “Şehirlerin gelişmesinin temel nedeni ticarettir.”

2. tarihçi: “Şehirlerin gelişmesinin temel nedeni vakıf ve ahilik gibi sosyal kurumlardır.”

I. Konya, Kayseri ve Sivas, kervan yollarının geçtiği şehirlerdi.

II. Şehirlerdeki cami, medrese, hamam ve darüşşifaların çoğu vakıflar yoluyla yaptırılıyordu.

III. Kayseri yakınlarında kurulan Yabanlu Pazarı'na uzak bölgelerden tüccarlar geliyordu.

IV. Ahiler şehirlerde üretimi düzenliyor, yeni gelenlere meslek öğretiyordu.

a) Bilgileri, hangi tarihçinin görüşünü desteklediklerine göre gruplandırınız.

(7 p)

b) İki görüşten hangisini daha güçlü bulduğunuzu ya da iki görüşün birbirini nasıl tamamladığını, bilgileri birbiriyle ilişkilendirerek tartışınız.

(13 p)